

7. ปรับปรุงแผน และจัดทำแผนใหม่ เป็นการปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพ และมีความเป็นไปได้ที่จะนำไปปฏิบัติให้บรรลุวัตถุประสงค์

ประสิทธิ์ ดงยงศิริ (2540 : 38) การจัดทำแผนงานและโครงการที่ดีของรัฐ ควรมีขั้นตอนในการปฏิบัติ ดังต่อไปนี้

1. การกำหนดขึ้นจากปัญหา และความต้องการที่แท้จริงของประชาชนในชุมชน และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การพัฒนาของรัฐ
2. มีระบบ และสมเหตุสมผล
3. มีองค์ประกอบของข้อมูลที่ต้องการรวบรวมเสนอเพื่อให้โครงการได้รับการสนับสนุน เช่น ความสำคัญ ที่มาของโครงการ วัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่ชัดเจนของโครงการ
4. ประชาชน องค์กรประชาชนมีส่วนร่วมตั้งแต่การกำหนดปัญหาความต้องการและเลือกโครงการเอง
5. มีการประสานเจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้อง และประชาชนเป้าหมาย
6. องค์กรประชาชนมีบทบาทโดยตรงในการควบคุม ติดตาม และร่วมประเมินผลการพัฒนา
7. ผลของการพัฒนาต้องตกอยู่กับกลุ่มเป้าหมาย และส่งผลที่ดีแก่หมู่บ้าน โดยรวมและประเทศชาติ

สุวิมล ตีรกานันท์ (2545 : 19-22) กล่าวถึงขั้นตอนการวางแผนว่า ก่อนจะเริ่มจัดทำแผนจะต้องมีการสร้างกรอบแนวคิดในการจัดทำ และหาข้อมูลมาใช้ในการจัดทำรายละเอียด โดยผู้จัดทำจะต้องทำความเข้าใจ และกำหนดกรอบแนวความคิดเกี่ยวกับนโยบายและแผนที่ต้องการแปลงให้เป็นโครงการ และต้องมีข้อมูลสารสนเทศที่เกี่ยวข้องที่ใช้ในการวางแผน เช่น รายละเอียดของแผนชาติ แผนกระทรวง แผนกรม ภาระหน้าที่ของหน่วยงาน สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นที่อยู่ในความรับผิดชอบของหน่วยงาน ความต้องการของประชาชน ขนบธรรมเนียมประเพณีของประชากร เป้าหมาย และเทคนิค วิธีการที่ทันสมัยที่สามารถนำมาใช้ในการดำเนินงานเป็นต้น

สรุปได้ว่า ขั้นตอนหรือกระบวนการวางแผน จะประกอบไปด้วยขั้นเตรียมการ ขั้นวิเคราะห์ข้อมูลหาสาเหตุของปัญหา ขั้นกำหนดประเด็นปัญหา ขั้นกำหนดโครงการ/กิจกรรม เพื่อนำไปแก้ไขปัญหา และขั้นติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามแผน

ประโยชน์ของการวางแผน

การดำเนินงานที่ได้มีการวางแผนก่อนจะทำให้การทำงานในอนาคตสะดวกและง่ายต่อการบริหาร ป้องกันปัญหาต่างๆ ที่อาจจะเกิดขึ้นได้ในอนาคต ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานก็มีความมั่นใจในการทำงานมากขึ้น ทำให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

อนันต์ เกตุวงศ์ (2541 : 11) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวางแผนไว้ ดังนี้

1. ป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาในอนาคต ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารและบุคคลที่เกี่ยวข้องซึ่งขึ้นอยู่กับความสามารถของผู้บริหารในการพิจารณาถึงสภาพของเหตุการณ์ในอนาคต และอาศัยความรู้ ความสามารถทำนายเหตุการณ์ ถ้าคิดว่าเหตุการณ์ใดไม่พึงประสงค์หรือจะเป็นปัญหา สามารถวางแผนป้องกันได้ทั้งหมดหรือลดความรุนแรงของปัญหาลง
2. ทำให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานมีความมั่นใจ การที่ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติงานสามารถศึกษาหาความรู้จากแผนล่วงหน้าก่อนการกระทำจะทำให้เกิดความมั่นใจในความสำเร็จ
3. ทำให้งานมีความเป็นไปได้อย่างดีและมีความสอดคล้องสัมพันธ์กันเป็นระบบทุกส่วนทุกด้าน โดยอาศัยการประสานความร่วมมือซึ่งสามารถรู้ได้ล่วงหน้าจากแผน
4. ทำให้เกิดการประหยัด มีการเลือกวิธีการปฏิบัติที่เหมาะสมที่สุดก่อนจะนำไปใช้
5. ก่อให้เกิดความสะดวกและง่ายในการบริหาร เนื่องจากการวางแผนมีส่วนทำให้การทำงานเป็นระบบจึงสะดวกและง่ายต่อการควบคุม มีความร่วมมือกัน มีการประสานงานกัน และมีการทำงานที่สอดคล้องสัมพันธ์กันทุกส่วนทุกด้าน
6. ป้องกันปัญหาทางด้าน โครงสร้างและบริหาร มีการแบ่งงานกันทำตามความรู้ความสามารถ จึงเป็นการป้องกันปัญหาด้านการบริหารบางประการ
7. ทำให้ผู้ทำงานมีขวัญกำลังใจและความรับผิดชอบสูง เพราะการทำงานมีวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน มีการแบ่งงานถูกต้อง มีความเข้าใจในหน้าที่และความรับผิดชอบ สิ่งเหล่านี้ทำให้ผู้ทำงานมีขวัญและกำลังใจ ตลอดจนมีความมั่นใจในการทำงาน

กรมการปกครอง (2543 : 27) ได้กล่าวว่า การวางแผนที่ดีไม่ได้หมายความว่า การวางแผนนั้นจะต้องสลับซับซ้อนหรือละเอียดละออมากมาย แต่การวางแผนนั้นจะต้องมีเหตุผลที่ถูกต้องและมุ่งทำให้เกิดการตัดสินใจสามารถติดตามผลของการปฏิบัติและประเมินผลงานได้ว่าประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้แค่ไหน เพียงใดหรือไม่ การวางแผนที่ดีย่อมส่งผลให้เกิดประโยชน์ ดังต่อไปนี้

1. บรรลุจุดมุ่งหมาย การวางแผนทุกครั้งจะมีจุดมุ่งหมายปลายทางเพื่อให้องค์กรบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ การกำหนดจุดมุ่งหมายจึงเป็นงานขั้นแรกของการวางแผน

ถ้าจุดมุ่งหมายที่กำหนดมีความแน่ชัดก็จะช่วยให้การบริหารแผนมีทิศทางมุ่งตรงไปยังจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างสะดวกและเกิดผลดี

2. ประหยัด การวางแผนเกี่ยวข้องกับการใช้สติปัญญาเพื่อคิดวิธีให้องค์กรบรรลุถึงประสิทธิภาพ เป็นการให้งานฝ่ายต่างๆ มีการประสานงานกันที่ดี กิจกรรมที่ดำเนิน มีความต่อเนื่องกัน ก่อให้เกิดความเป็นระเบียบในงานต่างๆ ที่ทำซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรต่าง ๆ อย่างคุ้มค่านับว่าเป็นการลดต้นทุนที่ดี ก่อให้เกิดการประหยัดแก่องค์กร

3. ลดความไม่แน่นอน การวางแผนช่วยลดความไม่แน่นอนในอนาคตลงเพราะการวางแผนเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการคาดการณ์เหตุการณ์ในอนาคตการวางแผนที่มีประสิทธิภาพเป็นผลมาจากการวิเคราะห์พื้นฐานข้อเท็จจริงที่ปรากฏขึ้นแล้ว ทำให้การคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต และได้หาแนวทางพิจารณาป้องกันเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นไว้แล้ว

4. เป็นเกณฑ์ในการควบคุม การวางแผนช่วยให้ผู้บริหารได้กำหนดหน้าทีการควบคุมขึ้น ทั้งนี้เพราะการวางแผนและการควบคุมเป็นสิ่งที่แยกกัน ไม่ออกเป็นกิจกรรมที่ดำเนินการคู่กันอาศัยซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ถ้าไม่มีการวางแผนก็ไม่มีการควบคุม กล่าวได้ว่าแผนกำหนดจุดมุ่งหมายและมาตรฐานการปฏิบัติงานในหน้าที่การควบคุม

5. ส่งเสริมให้เกิดนวัตกรรมและการสร้างสรรค์ การวางแผนเป็นพื้นฐานด้านการตัดสินใจ และเป็นสิ่งที่ช่วยให้เกิดแนวความคิดใหม่ๆ (นวัตกรรม) และความคิดสร้างสรรค์ ทั้งนี้เนื่องจากขณะที่ฝ่ายจัดการมีการวางแผนกันนั้น จะเป็นการระดมปัญญาของคณะผู้ทำงานด้านการวางแผน ทำให้เกิดความคิดใหม่ๆ และความคิดสร้างสรรค์ นำมาใช้ประโยชน์แก่องค์กร และยังเป็นการสร้างทัศนคติการมองอนาคตระหว่างคณะผู้บริหาร

6. พัฒนาแรงจูงใจ การวางแผนที่ดีเป็นการบ่งชี้ให้เห็นถึงความร่วมแรงร่วมใจในการทำงานของผู้บริหาร และยังเป็นการสร้างแรงจูงใจให้เกิดในกลุ่มคนงานด้วยกันเพราะเขาจะรู้สึกดีใจว่าองค์กรคาดหวังอะไรจากเขาบ้าง นอกจากนั้นการวางแผนยังเป็นเครื่องมือฝึกและพัฒนาแรงจูงใจที่ดีสำหรับผู้บริหารในอนาคต

7. พัฒนาการแข่งขัน การวางแผนที่มีประสิทธิภาพทำให้องค์กรมีการแข่งขันกันมากกว่าองค์กรที่ไม่มีการวางแผนหรือมีการวางแผนที่ขาดประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะวางแผนจะเกี่ยวข้องกับการขยายขอบข่ายการทำงานเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน ปรับปรุงสิ่งต่างๆ ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

8. ทำให้เกิดการประสานงานที่ดี การวางแผนได้สร้างความมั่นใจในเรื่องเอกภาพที่จะบรรลุจุดมุ่งหมายขององค์กร ทำให้กิจกรรมต่างๆ ที่จัดวางไว้มุ่งไปที่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

มีการจัดประสานงานในฝ่ายต่างๆ ขององค์การเพื่อหลีกเลี่ยงความซ้ำซ้อนในงานแต่ละฝ่ายขององค์การ

ธงชัย สันติวงษ์ (2534 : 2-3 ; อ้างถึงใน วีระชัย คำล้าน. 2550 : 17) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการวางแผนไว้ 5 ประการ คือ

1. เพื่อให้ผู้บริหารตระหนักถึงความรับผิดชอบได้ดีขึ้น
2. ช่วยให้การควบคุมสามารถกระทำได้โดยอาศัยการวัดผลสำเร็จตามแผนงานที่ทำไป
3. แผนงานใช้เป็นเครื่องมือช่วยในการสื่อสารให้ทุกฝ่ายทราบถึงทิศทางขององค์การ และให้ฝ่ายต่างๆ ประสานการทำงานเป็นทีมโดยอาศัยแผนเป็นเครื่องมือ
4. แผนงานที่ใช้ดำเนินงานอยู่สามารถใช้ตรวจสอบความถูกต้องของนโยบายปัจจุบัน โดยจะสามารถเช็คตรวจสอบดูได้จากผลการปฏิบัติตามแผน เพื่อจะได้มีการปรับแก้แผนและเป้าหมายระยะยาวให้ถูกต้อง

5. การวางแผนช่วยขยายขอบเขตการคิดของผู้บริหาร และช่วยให้ผู้บริหารคล่องตัวในการแก้ไขปัญหาหรือยกระดับผลงานได้ดีขึ้น เพราะสามารถเพิ่มทัศนวิสัยของการคิดให้กว้างและไกล และสามารถคิดคล่องแคล่วปรับตัวได้ดีขึ้น

สรุปได้ว่า การวางแผนนั้น สามารถแก้ไขปัญหาให้กับประชาชนอย่างมีเป้าหมายอันจะก่อให้เกิดประโยชน์ในการวางแผนที่รัดกุมในการทำงาน ลดความไม่แน่นอนในการวางแผนทำกิจกรรมต่างๆ ที่วางไว้มุ่งไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้

ข้อจำกัดในการวางแผน

อย่างไรก็ตามการวางแผนบางครั้งอาจประสบความล้มเหลว หรือขาดประสิทธิภาพขึ้นได้ ดังนั้นในการวางแผนจะเป็นต้องอาศัยข้อมูลต่างๆ ที่เชื่อถือได้ เพื่อนำมาพิจารณากำหนดจุดมุ่งหมายและกิจกรรมต่างๆ ที่จะดำเนินงานให้ประสบความสำเร็จลุล่วงเป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด ซึ่งได้มีนักวิชาการได้กล่าวสรุปไว้ดังนี้

ประชุม รอดประเสริฐ (2535 : 105-106) ได้กล่าวว่า การวางแผนก็เหมือนกับกระบวนการบริหารงานอื่นๆ ตรงที่ไม่สามารถขจัดปัญหาให้กับบุคคลหรือองค์กรได้ทั้งหมด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ใช้ในการวางแผนคุณภาพของงานจากการที่ได้ปฏิบัติตามแผน ขึ้นอยู่กับข้อมูลที่ใช้ในการวางแผน ถ้าข้อมูลที่ใช้เป็นขยะ ผลของงานที่ออกมาก็ต้องเป็นขยะ อย่างไรก็ตาม แม้การวางแผนจะมีข้อมูลที่ดี แต่การวางแผนนั้นก็อาจไม่มีประสิทธิภาพได้ ถ้าการวางแผนนั้นยังคงเขียนไว้บนแผ่นกระดาษและไม่เคยออกนำไปปฏิบัติเลย การวางแผนที่ดีนั้นจะต้องนำไปใช้อย่างต่อเนื่อง และได้รับการปรับปรุงแก้ไขในส่วนที่เป็นปัญหาอุปสรรค ข้อจำกัดของการวางแผนอาจ

เกิดจากสาเหตุ ดังต่อไปนี้

1. ความยากลำบากในการหาข้อมูลและสมมติฐานที่ถูกต้องแม่นยำ
  2. ปัญหาการเปลี่ยนแปลงทางสังคมอย่างรวดเร็ว
  3. ความไม่แน่นอนของปัจจัยภายในองค์กร เช่น บุคคลภายในหน่วยงาน นโยบายของหน่วยงานและจำนวนของเงินลงทุน
  4. ความไม่แน่นอนของปัจจัยภายนอกขององค์กร ซึ่งเป็นปัจจัยที่ยากแก่การควบคุม เช่น บุคคลภายในหน่วยงาน นโยบายของหน่วยงานและจำนวนของเงินลงทุน
  5. เวลาและค่าใช้จ่ายในการวางแผนและการดำเนินงานตามแผน
- กรมการปกครอง (2543 : 29) ได้กล่าวว่า การวางแผนบางครั้งอาจประสบความล้มเหลวหรือขาดประสิทธิภาพขึ้นได้ ดังนั้นสิ่งที่จะช่วยให้ผู้เกี่ยวข้องนำไปพิจารณาในการวางแผนเพื่อให้การวางแผนไม่ประสบความล้มเหลว คือ
1. การขาดข้อมูลที่เชื่อถือได้ ในการวางแผนจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลต่างๆ เพื่อนำมาพิจารณากำหนดจุดมุ่งหมายและกิจกรรมต่างๆ ที่จะดำเนินงาน แต่ถ้าขณะที่มีการวางแผนนั้นกลุ่มทำงานได้ข้อมูลจากแหล่งที่เชื่อถือไม่ได้ จะทำให้การวางแผนนั้นเกิดการผิดพลาด ฉะนั้นผู้วางข้อมูลนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดแผนงานเป็นอย่างยิ่ง
  2. การวางแผนเป็นกระบวนการมองไปข้างหน้า ถ้าผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะทำงานเชิงรับมากกว่าเชิงรุก เขาจะไม่สามารถทำการวางแผนที่ดีได้เลย ฉะนั้นผู้วางแผนจะต้องเป็นบุคคลที่มีความคิดริเริ่ม และเป็นคนที่มีความกระตือรือร้นจะได้สามารถมองหามาตรการประเมินและติดตามแผนที่วางไว้ได้อย่างเหมาะสมและเข้าใจดำเนินงานตามแผนอย่างถูกต้อง
  3. การวางแผนเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย การวางแผนอาจทำให้การปฏิบัติงานบางกรณีล่าช้าไปได้แต่ก็เป็นความจริงว่าถ้าเราไม่ใช้เวลาในการวางแผนอย่างพอเพียงแล้ว แผนที่กำหนดขึ้นอาจจะเป็นแผนที่ใช้ไม่ได้ จึงกล่าวได้ว่า การวางแผนเกี่ยวข้องกับการใช้เวลา และค่าใช้จ่ายในการรวบรวมการวิเคราะห์ สารสนเทศ และการประเมินทางเลือกต่างๆ ดังนั้นถ้าการจัดการ ไม่จัดงบประมาณค่าใช้จ่ายอย่างเพียงพอในการวางแผน ไม่ยอมใช้เวลาอย่างพอเพียงว่าเสียเวลาสิ้นเปลืองแล้ว ผลของแผนที่ออกมาดีนั้นย่อมเป็นไปได้
  4. การดำเนินการภายในองค์กรที่เข้มงวดเกินไปในเรื่องต่างๆ จะเป็นอุปสรรคในการนำความคิดริเริ่ม และแนวความคิดใหม่ๆ เข้ามาสู่องค์กร ฉะนั้นผู้วางแผนจำเป็นต้องมีการยืดหยุ่นการดำเนินการในบางกรณีบ้าง ซึ่งจะนำผลดีมาสู่องค์กร
  5. การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เป็นข้อจำกัด ในการวางแผนบางครั้งเหตุการณ์ต่างๆ ทั่วโลกเป็นผลกระทบต่อเนื่องมาจากความผันผวนทางเศรษฐกิจ สังคม การเมือง

ฉะนั้นผู้วางแผนไม่สามารถยอมรับเรื่องราวต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ อาจจะไปสู่การต่อต้านจากกลุ่มคนงานและทักษะเช่นนี้จะส่งผลกระทบต่อกระบวนการวางแผนที่เกิดขึ้นขาดประสิทธิภาพ

6. ประสิทธิภาพในการวางแผนอาจมีข้อจำกัดมาจากปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ เพราะปัจจัยภายนอกบางอย่างยากแก่การทำนายและคาดการณ์ เช่น การเกิดสงคราม การควบคุมของรัฐบาล หรือภัยธรรมชาติต่างๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ผู้วางแผนไม่สามารถควบคุมได้ อาจทำให้การดำเนินงานตามแผนประสบปัญหายุ่งยากได้

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2546 : 4-5) ได้กล่าวว่า ข้อจำกัดในการวางแผนเป็นปัจจัยสำคัญอย่างหนึ่งต่อกระบวนการวางแผนไว้ ดังนี้

1. การขาดข้อมูลที่เชื่อถือได้ ในการวางแผนจะเป็นต้องอาศัยข้อมูลต่างๆ เพื่อนำมาพิจารณากำหนดจุดมุ่งหมายและกิจกรรมต่างๆ ที่จะดำเนินงาน แต่ถ้าขณะที่มีการวางแผนนั้นกลุ่มทำงานได้ข้อมูลที่มาจากแหล่งที่เชื่อถือไม่ได้ จะทำให้การวางแผนงานนั้นเกิดการผิดพลาด ฉะนั้นข้อมูลนับว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดแผนงานเป็นอย่างยิ่ง

2. การวางแผนเป็นกระบวนการมองไปข้างหน้า ถ้าผู้บริหารมีแนวโน้มที่จะทำงานในเชิงรับมากกว่าเชิงรุก เขาจะไม่สามารถทำการวางแผนที่ดีได้เลย ฉะนั้นผู้วางแผนจะต้องเป็นบุคคลที่มีความริเริ่มและเป็นคนที่มีความกระตือรือร้น จะได้สามารถมองหามาตรการประเมินและติดตามแผนที่วางไว้ได้อย่างเหมาะสมและเข้าใจการดำเนินงานตามแผนได้อย่างถูกต้อง

3. การวางแผนเป็นกระบวนการที่ต้องใช้เวลาและสิ้นเปลืองค่าใช้จ่าย การวางแผนอาจจะทำให้การปฏิบัติการบางกรณีล่าช้าไปได้ แต่ก็ เป็นความจริงว่าถ้าเราไม่ใช้เวลาในการวางแผนอย่างพอเพียงแล้ว แผนที่กำหนดขึ้นอาจจะเป็นแผนที่ใช้ไม่ได้ จึงกล่าวได้ว่า การวางแผนเกี่ยวข้องกับเวลา และค่าใช้จ่ายในการรวบรวมการวิเคราะห์สารสนเทศ และการประเมินทางเลือกต่างๆ ดังนั้น ถ้าการจัดการไม่จัดงบประมาณค่าใช้จ่ายอย่างเพียงพอในการวางแผน ไม่ยอมให้เวลาให้พอเพียง คิดแต่ว่าเสียเวลาสิ้นเปลืองแล้วผลของแผนที่จะออกมาดีนั้น ย่อมเป็นไปได้

4. การดำเนินการภายในองค์การที่เข้มงวดเกินไปในเรื่องต่างๆ จะเป็นอุปสรรคในการนำความคิดริเริ่มและแนวความคิดใหม่ๆ เข้ามาสู่องค์การ ฉะนั้นผู้วางแผนจำเป็นต้องมีการยืดหยุ่นการดำเนินการในบางกรณีบ้างซึ่งจะนำผลดีมาสู่องค์การ

5. การต่อต้านการเปลี่ยนแปลงเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่เป็นข้อจำกัดในการวางแผนบางครั้ง เหตุการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในองค์การธุรกิจต่างๆ ทั่วโลก เป็นผลกระทบอย่างต่อเนื่องมาจากความผันผวนทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ฉะนั้นผู้วางแผนไม่สามารถยอมรับเรื่องราวต่างๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้ อาจจะไปสู่การต่อต้านจากกลุ่มคนงานและทัศนคติเช่นนี้จะส่งผลกระทบต่อกระบวนการวางแผนที่เกิดขึ้นขาดประสิทธิภาพ

6. ประสิทธิภาพในการวางแผนอาจมีข้อจำกัดมาจากปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ เพราะปัจจัยภายนอกบางอย่างยากแก่การทำนายและคาดการณ์ เช่น การเกิดสงคราม การควบคุมของรัฐบาลหรือภัยธรรมชาติต่างๆ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ผู้วางแผนไม่สามารถควบคุมได้ก็อาจทำให้การดำเนินงานตามแผนประสบปัญหาอย่างยากได้

สรุปได้ว่า ข้อจำกัดในการวางแผน จะเกิดจากการขาดข้อมูลที่เชื่อถือได้ ซึ่งผู้วางแผนจะต้องมีการดำเนินการวางแผนอย่างถูกต้อง มีความยืดหยุ่น มีความคิดริเริ่ม และมีความกระตือรือร้นในการประเมินสถานการณ์และติดตามแผนที่วางไว้ ตลอดจนมีระยะเวลาในการวางแผนที่เหมาะสม อันจะเป็นการลดข้อจำกัดในการวางแผนที่ส่งผลให้การดำเนินงานสิ้นเปลืองเวลาได้

บริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์

ผู้วิจัยได้นำบริบทขององค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก มาก้าวโดยสังเขป ดังต่อไปนี้ (องค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก. 2555 : 5 - 14)

ความเป็นมา

องค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มากได้รับการยกฐานะจากสภาตำบล ตามประกาศกระทรวงมหาดไทยที่ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่มที่ 113 ตอนที่ 9 ง ลงวันที่ 30 มกราคม 2539 จัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก ตามพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล พ.ศ. 2537 เมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2539 ด้วยพื้นที่ 84.01 ตารางกิโลเมตร ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด 18 หมู่บ้าน นับแต่ได้รับการจัดตั้งเป็นองค์การบริหารส่วนตำบลได้ปฏิบัติภารกิจตามอำนาจหน้าที่เป็นอย่างดีมาตลอด แม้จะยังไม่มีสำนักงานถาวรในการปฏิบัติงานก็ตาม ได้ใช้อาคารสภาตำบล (เดิม) เป็นสำนักงานมาจนถึงปัจจุบัน

ลักษณะที่ตั้ง ตำบลจรเข้มาก อยู่ห่างจากอำเภอประโคนชัยไปทางทิศตะวันตกเฉียงใต้ ประมาณ 12 กิโลเมตรและห่างจากที่ว่าการอำเภอประโคนชัยประมาณ 17 กิโลเมตร

ทิศเหนือ จดตำบลโคกย่าง อำเภอประโคนชัย

ทิศใต้ จดตำบลเขาคอก อำเภอประโคนชัย และตำบลตาจาง อำเภอละหานทราย

ทิศตะวันออก จดตำบลปังกู และตำบลโคกย่าง อำเภอประโคนชัย

ทิศตะวันตก จดตำบลยายแรมพัฒนาและตำบลตาเป๊ก อำเภอเฉลิมพระเกียรติ

การปกครอง ตำบลจรเข้มาก มีประชากรทั้งสิ้น 4,303 คน แยกเป็นชาย 2,124 คน และเป็นหญิง 2,179 คน มีจำนวนครัวเรือนทั้งตำบลประมาณ 946 ครัวเรือน ขนาดสมาชิกในครัวเรือนโดยเฉลี่ยครอบครัวหนึ่งประมาณ 5 คน ความหนาแน่นเฉลี่ย 227 คน/ตารางกิโลเมตร

ภูมิประเทศ สภาพพื้นที่ทั่วไปของตำบลจรเข้มากเป็นที่ราบสูงลาดเอียงจากทิศตะวันตกเฉียงใต้ไปทางทิศตะวันออกเฉียงเหนือ มีเขาพนมรุ้งกั้นแนวเขตกับอำเภอเฉลิมพระเกียรติ มีแหล่งน้ำตามธรรมชาติที่สำคัญได้แก่ บารายเมืองต่ำ อ่างเก็บน้ำหนองบัวราย อ่างเก็บน้ำห้วยลึก คลองปูน ฯลฯ ใช้ประโยชน์ในด้านพักผ่อนหย่อนใจ และเกษตรกรรม

ลักษณะภูมิอากาศ ลักษณะภูมิอากาศของตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ จัดอยู่ในลักษณะภูมิอากาศแบบมรสุมเขตร้อน (Tropical monsoon climate) ซึ่งแบ่งได้ 3 ฤดู คือฤดูฝนจะเริ่มตั้งแต่เดือนพฤษภาคม ถึงเดือนตุลาคม โดยได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้พัดผ่านทะเลและมหาสมุทร ทำให้อากาศชุ่มชื้นและฝนตกชุก ส่วนฤดูหนาวจะเริ่มตั้งแต่เดือนพฤศจิกายนถึงเดือนกุมภาพันธ์ โดยได้รับลมมรสุมตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งจะพัดเอาความหนาวเย็นและความแห้งแล้งมา สำหรับฤดูร้อนจะเริ่มตั้งแต่เดือนมีนาคมถึงเดือนเมษายน ซึ่งจะมีอากาศร้อนและอบอ้าว

ด้านโครงสร้างพื้นฐาน

การคมนาคม

ถนนคอนกรีตเสริมเหล็ก	จำนวน	80	สาย
ถนนลาดยาง	จำนวน	6	สาย
ถนนลูกรัง	จำนวน	13	สาย
ถนนดิน	จำนวน	10	สาย

การโทรคมนาคม

โทรศัพท์สาธารณะ	จำนวน	16	แห่ง
หมู่บ้านที่มีโทรศัพท์เข้าถึง	จำนวน	18	หมู่บ้าน

การไฟฟ้า

หมู่บ้านที่มีไฟฟ้าเข้าถึง	จำนวน	18	หมู่บ้าน
จำนวนบ้านที่ใช้ไฟฟ้า	จำนวน	2,896	ครัวเรือน
จำนวนบ้านที่ยังไม่มีไฟฟ้าใช้	จำนวน	21	ครัวเรือน

แหล่งน้ำธรรมชาติ

คลอง	จำนวน	9	สาย
หนอง/บึง	จำนวน	20	แห่ง
ชลประทาน	จำนวน	1	แห่ง

แหล่งน้ำที่สร้างขึ้น

ฝาย	จำนวน	15	แห่ง

บ่อน้ำตื้น	จำนวน	10	แห่ง
บ่อโยก	จำนวน	20	แห่ง
บ่อบาดาล	จำนวน	7	แห่ง
ประปาหมู่บ้าน	จำนวน	8	แห่ง
ถัง ผ.33	จำนวน	3	แห่ง
ถังเก็บน้ำฝนขนาด 20 ลบ.ม.	จำนวน	18	แห่ง
ถังเก็บน้ำฝนขนาด 50 ลบ.ม.	จำนวน	5	แห่ง

ด้านเศรษฐกิจ

การเกษตรกรรม ลักษณะการประกอบอาชีพเกษตรกรรมในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก มีดังนี้

การเพาะปลูก ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก มีการเพาะปลูกพืชที่สำคัญ คือ การเพาะปลูกข้าว ซึ่งมีการเพาะปลูกมากกว่าพืชชนิดอื่น พื้นที่ส่วนใหญ่จะเป็นที่ราบจึงเหมาะแก่การปลูกข้าว นอกจากการปลูกข้าวแล้วยังมีการปลูกผลไม้และพืชผักด้วย

การปศุสัตว์ ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก มีการเลี้ยงสัตว์เพื่อการจำหน่าย เช่น วัว สุกร ไก่ เป็ด เป็นต้น

หน่วยธุรกิจและบริการ

ร้านแต่งผม,ร้านเสริมสวย	จำนวน	8	แห่ง
ร้านขายของชำ จำหน่ายสินค้า จำหน่ายอาหาร	จำนวน	113	แห่ง
ร้านอาหาร	จำนวน	4	แห่ง
ร้านจำหน่ายอุปกรณ์ก่อสร้าง	จำนวน	2	แห่ง
สถานีบริการน้ำมัน	จำนวน	1	แห่ง
ร้านซ่อมรถฯ	จำนวน	11	แห่ง
ร้านจำหน่ายโทรศัพท์มือถือ	จำนวน	1	แห่ง
สถานพยาบาล(คลินิก)	จำนวน	3	แห่ง
โรงสีข้าว	จำนวน	29	แห่ง

การท่องเที่ยว ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญคือ ปราสาทหินเมืองต่ำ ตั้งอยู่ที่บ้านโคกเมือง หมู่ที่ 6 ตำบลจรเข้มาก ห่างจากอำเภอประโคนชัย 18 กิโลเมตร เป็นปราสาทหินที่มีสัดส่วนงดงามมากที่สุดแห่งหนึ่งในภาคอีสาน มีลักษณะปรากฏหินทราย 5 องค์ มีสระพญานาค 4 ทิศ ล้อมรอบด้วยระเบียงคตและกำแพงหิน

สร้างในราวปี พ.ศ. 1560 – 1630 ใช้ศิลปะแบบปาวน มีนักท่องเที่ยวทั้งไทยและต่างชาติเที่ยวเป็น
ประจำทุกปีและเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ

ปราสาทภูฎาณี (อโรคยาศาล) มี 2 แห่ง ตั้งอยู่ หมู่ที่ 6 บ้านโคกเมือง และหมู่ที่ 7
บ้านหนองบัวราย

บารายเมืองคำ เป็นแหล่งน้ำขนาดใหญ่ใกล้กับปราสาทหินเมืองคำเป็นที่พักผ่อน
หย่อนใจ

บาราย เป็นแอ่งน้ำขนาดใหญ่ ด้านทิศตะวันออกของเขาคันทรงมีคันหินล้อมรอบ
อยู่ที่บ้านหนองบัวราย หมู่ที่ 7

เขาปลายบัด ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ 9 บ้านโคกเมือง

ด้านสังคม

ศาสนา ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธ มีวัดและสำนักสงฆ์ จำนวน 8 แห่ง
ศิลปวัฒนธรรมและขนบธรรมเนียมประเพณี ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก
มีภาษาถิ่นหลากหลายที่ใช้สื่อสารในชีวิตประจำวัน ภาษาถิ่นคือภาษาเขมร ภาษาไทยอีสาน และ
ภาษาส่วย แม้จะใช้ภาษาถิ่นต่างกัน แต่ก็ยังมีประเพณีและวัฒนธรรมเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน
เหมือนกับประเพณีท้องถิ่นอื่นๆ ดังนี้

ประเพณีสงกรานต์ วันที่ 12-13 เมษายน ของทุกปี

ประเพณีเข้าพรรษา วันเข้าพรรษาของทุกปี

ประเพณีลอยกระทง วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 ของทุกปี

ประเพณีขึ้นปีใหม่ วันที่ 28 ธันวาคม - 1 มกราคม ของทุกปี

ประเพณีบวงสรวงโบราณสถาน วันที่ 2 เมษายน ของทุกปี

การศึกษา

ประชากรส่วนใหญ่ที่อาศัยในองค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก สำเร็จการศึกษาระดับ
ประถมศึกษา รองลงมาสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษา ระดับอาชีวศึกษา ระดับปริญญาตรีหรือ
สูงกว่าระดับปริญญาตรีและเป็นผู้ที่ไม่รู้หนังสือ ไม่ได้เข้าศึกษาในโรงเรียนตามลำดับ สำหรับ
การให้บริการด้านการศึกษาของตำบล มีดังนี้

โรงเรียนประถมศึกษา	จำนวน 6 แห่ง
โรงเรียนมัธยมศึกษา	จำนวน 1 แห่ง
ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์	จำนวน 2 แห่ง
ที่อ่านหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน	จำนวน 18 แห่ง
ศูนย์การเรียนนอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยประจำตำบล	จำนวน 1 แห่ง

สาธารณสุข

สถานีอนามัย	จำนวน	2 แห่ง
คลินิกเอกชน	จำนวน	4 แห่ง
กองทุนหลักประกันสุขภาพฯ	จำนวน	1 แห่ง

ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

ในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มากเป็นตำบลขนาดใหญ่ มีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญและเป็นเส้นทางผ่านไปยังภาคตะวันออกและอื่นๆ มี

สถานีตำรวจภูธรบ้านบัว	จำนวน	1 แห่ง
ป้อมเวรยามประจำหมู่บ้าน	จำนวน	18 แห่ง
บริการรถการแพทย์ฉุกเฉิน 1669	จำนวน	1 คัน
รถดับเพลิงขนาด 12,000 ลิตร	จำนวน	1 คัน
ศูนย์ป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย อบต.จรเข้มาก	จำนวน	1 แห่ง

ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม

ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่

ทรัพยากรดิน ดินในพื้นที่ตำบลจรเข้มาก มีลักษณะเป็นดินเหนียว ทางบ้านโคกเมืองบ้านหนองบัวราย อุ่มน้ำได้ดี นอกนั้นเป็นดินร่วนปนทราย ความสามารถในการอุ้มน้ำปานกลาง ทำให้เกิดการขาดแคลนน้ำอยู่เสมอ จึงไม่สามารถใช้ประโยชน์จากดินในการเพาะปลูกได้เต็มที่ นอกจากการทำนา

ทรัพยากรน้ำ แหล่งน้ำที่สำคัญที่ประชาชนได้ใช้ในการเกษตรและอุปโภคบริโภค คือน้ำฝน และน้ำจากแหล่งน้ำธรรมชาติ แต่แหล่งน้ำธรรมชาติไม่สามารถเก็บกักน้ำได้ตลอดปี ซึ่งบางส่วนได้มีการพัฒนาปรับปรุง แต่มีอีกหลายแห่งจำเป็นต้องพัฒนาลำน้ำ ลำห้วยต่างๆ ให้สามารถเก็บกักน้ำไว้ใช้ได้ตลอดปี

ทรัพยากรป่าไม้ ตำบลจรเข้มากมีพื้นที่บางส่วนอยู่ในเขตป่าสงวนแห่งชาติ ติดต่อกับตำบลเขาคอก แต่สภาพป่าไม้ได้ถูกทำลายเพื่อใช้ในการทำนา และมีป่าสงวนแห่งชาติ ป่าพนมรุ้งบางส่วน ปัจจุบันมีการปลูกพืชเศรษฐกิจคือยางพาราและยูคาลิปตัส

ด้านการเมืองการบริหาร

โครงการสร้างการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก ประกอบด้วย

2 ส่วน คือ

1. สภากงศ์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่เป็นฝ่ายนิติบัญญัติและควบคุมฝ่ายบริหาร ประกอบด้วยสมาชิกสภากงศ์การบริหารส่วนตำบลมาจากการเลือกตั้งโดยตรงจากประชาชน จำนวน 36 คน โดยอยู่ในตำแหน่งคราวละ 4 ปี

2. นายกงศ์การบริหารส่วนตำบล ทำหน้าที่บริหารกิจการของกงศ์การบริหารส่วนตำบลตามกฎหมาย โดยนายกงศ์การบริหารส่วนตำบล มาจากการเลือกตั้งโดยตรงของประชาชน และนายกงศ์การบริหารส่วนตำบลแต่งตั้งรองนายกงศ์การบริหารส่วนตำบล จำนวนไม่เกิน 2 คน เป็นผู้ช่วยเหลือในการบริหารราชการของกงศ์การบริหารส่วนตำบลตามที่นายกงศ์การบริหารส่วนตำบลมอบหมาย

ฝ่ายพนักงานประจำมีปลัดกงศ์การบริหารส่วนตำบล เป็นผู้บังคับบัญชาสูงสุดของพนักงานประจำรวมถึงลูกจ้าง

กงศ์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก แบ่งส่วนการบริหารออกเป็นหน่วยงานต่าง ๆ ดังนี้

1. สำนักปลัดกงศ์การบริหารส่วนตำบล
2. ส่วนการคลัง
3. ส่วนโยธา
4. ส่วนการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
5. ส่วนสวัสดิการสังคม

รายได้ของกงศ์การบริหารส่วนตำบล

1. รายได้

การคลังของกงศ์การบริหารส่วนตำบลเป็นอีกส่วนหนึ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการพิจารณาถึงศักยภาพในการพัฒนาท้องถิ่น เพื่อที่จะนำมากำหนดแผนงานและโครงการในการแก้ไขปัญหตามวัตถุประสงค์ กลวิธีและเป้าหมายที่ได้วางไว้ในแผนงาน / โครงการต่างๆ จะสำเร็จ ลุล่วงไปตามแผนงานแหล่งรายได้ ดังนี้

- 1.1 ภาษีอากร
- 1.2 ค่าธรรมเนียม ค่าปรับ และใบอนุญาต
- 1.3 รายได้จากทรัพย์สิน
- 1.4 รายได้จากสาธารณูปโภคและการพาณิชย์
- 1.5 รายได้เบ็ดเตล็ด
- 1.6 รายได้จากทุน
- 1.7 เงินอุดหนุน

2. รายจ่าย

รายจ่ายขององค์การบริหารส่วนตำบล ประกอบด้วย รายจ่ายจากงบกลางและรายจ่ายตามหน่วยงาน โดยรายจ่ายของหน่วยงาน แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้

2.1 รายจ่ายประจำ ประกอบด้วย

1. เงินเดือนและค่าจ้างประจำ
2. ค่าจ้างชั่วคราว
3. ค่าตอบแทน วัสดุ และวัสดุ
4. ค่าสาธารณูปโภค
5. เงินอุดหนุน
6. งบรายจ่ายอื่นๆ

2.2 รายจ่ายเพื่อการลงทุน ประกอบด้วย ค่าครุภัณฑ์ ที่ดินและสิ่งก่อสร้าง ซึ่งในแต่ละปี องค์การบริหารส่วนตำบล มีภาระที่ต้องจ่ายเป็นเงินเดือน ค่าจ้างประจำ ค่าจ้างชั่วคราว ค่าตอบแทน ฯลฯ เป็นจำนวนมากทำให้เหลืองบประมาณ เพื่อจะดำเนินการในส่วนของงบลงทุนมีน้อย จึงจำเป็นต้องอาศัยเงินอุดหนุนของรัฐบาลด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สำหรับการศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลจรเข้มาก อำเภอประโคนชัย จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าในส่วนที่เกี่ยวข้องและได้นำมาประกอบการวิจัย ดังนี้

พูนทรัพย์ จันทร์กระจ่าง (2550 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลบางบาล อำเภอบางบาล จังหวัดพระนครศรีอยุธยา พบว่า โดยรวมประชาชนมีส่วนร่วมน้อย ในการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาล ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วม จากมากไปน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ตามแผนพัฒนาเทศบาล ด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผลการปฏิบัติตามแผนพัฒนาเทศบาล ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติตามแผนพัฒนาเทศบาล และด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจวางแผนพัฒนาเทศบาล

ธเรศ ปราบพยัคฆา (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลบัวเงิน อำเภอน้ำพอง จังหวัดขอนแก่น พบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น โดยภาพรวมและรายด้านในด้านร่วมกำหนดปัญหา ด้านการให้ข้อมูล ด้านการปฏิบัติตามแผนและด้านร่วมติดตามและประเมินผล อยู่ในระดับปานกลาง ยกเว้นด้านการคัดเลือกคณะกรรมการ ระดับการมี

ส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นอยู่ในระดับน้อยเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชน เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ตามลักษณะของประชาชน พบว่าด้านอายุ และอาชีพของประชาชนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาพัฒนาท้องถิ่นแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนด้านเพศ ระดับ การศึกษา และสถานภาพทางสมรสของประชาชนที่แตกต่างกัน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นไม่แตกต่างกัน ความสัมพันธ์ระหว่างผู้นำ กับการมีส่วนร่วม ของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นตำบล พบว่าปัญหาเรื่องความรู้ความเข้าใจ โครงสร้างอำนาจหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลเป็นปัญหาในการมีส่วนร่วมของประชาชน มากที่สุด รองลงมาเป็นปัญหาที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีเอกสาร ตำรา วัสดุเผยแพร่ไม่ทั่วถึง และเพียงพอ ประชาชนมีภารกิจ ไม่สามารถเข้าร่วมการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น

ธนวรรณ สวัสดิ์ชัย (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมในการจัดทำ แผนพัฒนาองค์การบริหารส่วนตำบลสนวน อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ กรณีศึกษาการมีส่วน ร่วมของสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล และผู้นำชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการดำเนินการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการจัดเวที เรียนรู้เพื่อจัดทำแผนพัฒนา อบต. และด้านการติดตามและประเมินผล มีเฉลี่ยต่ำสุด

ปิยรัตน์ สุขบรรณ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา ท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลยายแยมวัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่าระดับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของประชาชนในเขตเทศบาล ตำบลยายแยมวัฒนา อำเภอเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายพบว่า ด้านการเตรียมการจัดทำแผนและด้านการจัดทำแผนพัฒนาของเทศบาล ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการติดตามและประเมินผลแผนพัฒนาท้องถิ่น ประชาชนมีส่วนร่วมอยู่ในระดับน้อย

ภัทรนิษฐ์ เสาทอง (2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนใน การจัดทำแผนยุทธศาสตร์การพัฒนา องค์การบริหารส่วนตำบลคม อำเภอสังขะ จังหวัดสุรินทร์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการ ตัดสินใจ และการดำเนินการประชาชนมีส่วนร่วมในระดับปานกลาง ส่วนการมีส่วนร่วมใน ผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล ประชาชนมีส่วนร่วมในระดับน้อย

อาทิตย์ อินทจักร์ (2552 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการ จัดทำแผนพัฒนาตำบลเวียงพร้าว อำเภอพร้าว จังหวัดเชียงใหม่ ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วม ในการจัดทำแผนพัฒนา 3 ปี โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย ทั้งในลักษณะการมีส่วนร่วม

เพื่อการตัดสินใจ ลักษณะการมีส่วนร่วมในการนำแผนไปปฏิบัติและลักษณะการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีเพียงลักษณะการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์เท่านั้นที่มีการมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเกิดจากการที่ประชาชนยังไม่รู้บทบาทหน้าที่ของตนเอง มีเพียงการเข้าร่วมประชุมประชาคม และเสนอแผนงานหรือโครงการ แล้วรอรับผลประโยชน์จากการดำเนินการเท่านั้น ปัญหาและอุปสรรคเกิดจากการที่ประชาชนได้รับข้อมูลข่าวสาร ด้านการจัดทำแผนพัฒนาจากเทศบาลไม่เพียงพอ ตลอดจนประชาชนยังไม่ให้ความสนใจในการจัดทำแผนเท่าที่ควร เพราะคิดว่าเป็นหน้าที่ของตัวแทนชุมชน ผู้บริหาร สมาชิก และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง

ทองสุข บรรดาศักดิ์ (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเยือง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลหนองเยือง อำเภอบ้านใหม่ไชยพจน์ จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับน้อยเช่นกัน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากสูงไปค่าต่ำสุด จะได้ดังนี้ คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการเตรียมการจัดทำแผนพัฒนา ด้านการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนพัฒนา และด้านการมีส่วนร่วมในด้านการติดตามประเมินผลแผนพัฒนา ตามลำดับ

สมควร คลังสูงเนิน (2553 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลจันทเพชร อำเภอบ้านกรวด จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ยกเว้นด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผลอยู่ในระดับน้อย ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมอื่นๆ ต้องการให้เทศบาลสร้างงานมีการจ้างคนในพื้นที่ให้มากขึ้น ให้เทศบาลใช้งบประมาณอย่างเปิดเผย โปร่งใส ตรวจสอบได้ ให้คณะผู้บริหาร บริหารงานจริงจัง รวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติ และการออกทำประชาคมต่างๆ เทศบาลควรมีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนทราบมากขึ้น

ปิยนากู เฟื่องคำ (2553 : 10) ได้กล่าวว่า การปกครองท้องถิ่นเป็นการปกครองที่มีวัตถุประสงค์ในการแบ่งเบาภาระรัฐบาลกลาง ดังนี้

1. การกิจของรัฐบาลมีอยู่กว้างขวาง นับวันจะขยายเพิ่มขึ้น ซึ่งจะเห็นได้จากงบประมาณที่เพิ่มขึ้นของแต่ละปีตามความเจริญเติบโตของเศรษฐกิจ

2. รัฐบาลกลางมีอาจจะดำเนินการในการสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึง เพราะในแต่ละท้องถิ่นมีปัญหาและความต้องการที่แตกต่างกัน การแก้ปัญหาหรือจัดการบริหาร โครงการในท้องถิ่น โดยรูปแบบที่เหมือนกันย่อมไม่บังเกิดผลสูงสุด ท้องถิ่น

ย่อมรู้ปัญหาและเข้าใจได้ดีกว่า ซึ่งไม่อยู่ในท้องถิ่นนั้น ประชาชนในท้องถิ่นจึงเป็นผู้ที่เหมาะสมที่จะแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในท้องถิ่นได้มากที่สุด

3. กิจการบางอย่างเป็นเรื่องเฉพาะของท้องถิ่นนั้น ไม่เกี่ยวกับท้องถิ่นอื่น และไม่เกี่ยวกับส่วนได้เสียต่อประเทศโดยส่วนรวมจึงเป็นการสมควรที่จะให้ประชาชนท้องถิ่นดำเนินการดังกล่าวเอง

คมขำ กรมไธสง (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลมะเฟือง อำเภอพุทไธสง จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย โดยเรียงลำดับจากค่าสูงไปหาต่ำ ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการเสนอปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ของประชาชนในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลมะเฟือง ในการมีส่วนร่วมจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่น ที่มีจำนวนมาก คือ องค์การบริหารส่วนตำบลมะเฟืองมีการออกทำประชาคมในการวางแผนพัฒนา 3 ปี เป็นประจำทุกปี รองลงมา คือ ควรพิจารณาในการใช้จ่ายงบประมาณและนำโครงการลงดำเนินการให้ถูกต้อง เป็นธรรม ตามความจำเป็นของประชาชนเพื่อความสุข และควรให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการประชุมหรือกิจกรรมต่างๆ เพื่อให้ประชาชนได้เข้าใจแนวทางในการบริหารขององค์การบริหารส่วนตำบลตามลำดับ

ฉันทพงศ์ พลภักดี (2554 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ผลวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงจากค่าเฉลี่ยสูงไปหาต่ำ ได้ดังนี้ ด้านการเสนอข้อมูลเพื่อการตัดสินใจ ด้านการดำเนินการ และด้านการติดตามประเมินผล ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ เกี่ยวกับการจัดทำแผนพัฒนาเทศบาลตำบลห้วยราช อำเภอห้วยราช จังหวัดบุรีรัมย์ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ให้มีการดำเนินการตามแผนพัฒนาครบถ้วนร้อยละ 100 รองลงมา คือ ให้มีการจัดสรรงบประมาณในการพัฒนาท้องถิ่นให้ครอบคลุมทุกด้าน และให้มีการจัดสรรงบประมาณมากขึ้นในการการพัฒนาท้องถิ่น ตามลำดับ

เกสร ไสยศศรี (2555 : บทคัดย่อ) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกवान อำเภอสะพานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลโคกवान อำเภอสะพานทราย จังหวัดบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านการติดตามผลและประเมินผล อยู่ในระดับน้อย นอกนั้นอยู่ในระดับปานกลาง เรียงลำดับด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงมาหาดังนี้ ด้านการจัดทำแผน ด้านการเสนอปัญหา และด้านการติดตามประเมินผล ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะอื่นๆ ที่มีจำนวนมากที่สุด คือ ควรมีการจัดสรรงบประมาณในด้านการก่อสร้างถนนคอนกรีตในชุมชนทุกๆ หมู่บ้าน รองลงมา คือ โครงการที่ประชาชนเสนอไปแล้วควรนำเข้าบรรจุในแผน และการดำเนินการตามแผนให้ครบทุกโครงการ และองค์การบริหารตำบลควรเข้าร่วมประชุมทุกหมู่บ้าน เพื่อทราบความต้องการของประชาชน ตามลำดับ

ผลจากการศึกษาแนวคิดงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทำให้ผู้ศึกษามีความเห็นว่า การจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นโดยภาพรวมนั้น ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมของประชาชนในหมู่บ้านร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อทำหน้าที่คอยให้คำแนะนำ สนับสนุนส่งเสริมการดำเนินกิจกรรม / โครงการงานต่าง ๆ โดยมีการลำดับขั้นตอนและรูปแบบการดำเนินการที่ชัดเจน มุ่งเน้นการร่วมคิด ร่วมทำร่วม ร่วมรับผิดชอบ และมีความยืดหยุ่นพอสมควร จึงจะประสบความสำเร็จ และบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายที่วางไว้